

БЕРНД УЛБРИХ ПОСЛЕДНАТА НОЩ

Превод от немски: Боян Вълчев, 1983

chitanka.info

Студът проникваше постепенно в тялото му. Плуваше под някакъв леден похлупак и отчаяно търсеше дупка в него. Тъкмо когато вече мислеше, че се задушаваше, той се събуди.

В стаята беше тъмно. Потръпна от студа и потърси ключа на лампата.

От вентилационната решетка излизаше едва забележим полъх пара. Около тесните прорези се бе образувал скреж.

— Волмар! — Пред устата му се разнесе облак пара. — Волмар, събуди се!

Приятелят му се размърда. За миг остана в позата на добре охранен Буда върху леглото от силово поле, после отвори очи и замига недоволно срещу светлината.

— Защо ме будиш? — Придърпа смъкналата се завивка. — По дяволите, колко е часът?

Часовникът над екрана показваше нула часа и двадесет и четири минути.

— Нищо ли не забелязваш? — попита Рандайк.

— Студено е — отговори, прозявайки се, Волмар. — Обади се в контролния пункт да поправят инсталацията. — Той се отпусна назад и дръпна завивката върху себе си.

За пръв път Рандайк завидя на приятеля си за дебелината му, която, изглежда, го предпазваше не само от студа, но бе и в основата на флегматичния му темперамент. Като натисна разгневен копчето за повикване, той каза:

— Сигурно е най-малко десет градуса под нулата.

Екранът не прояви никакви признаци на живот. Рандайк погледна безпомощно към Волмар. Заедно с топлината тяхната стая бе загубила всякакъв уют. Мебелите приличаха на ледени блокове. Дори и картините по стените не внасяха вече живот в помещението.

— Става все по-студено! — каза Рандайк. — Взели сме си само летни дрехи.

— Навън е топло — промърмори Волмар под завивката. — Отвори прозореца!

Обаче автоматът не задействува, остъклената стена си остана затворена. Дори и затъмнението не можеше да се отстрани.

Волмар се държеше така, сякаш изобщо не е очаквал нещо друго.

— Странна нощ — отбеляза той лаконично. — Чудесно начало на отпуската.

— Нищо не разбирам — призна Рандайк. — Какво изобщо става тук?

— Защо да не разбирате нищо? — попита учтиво някакъв непознат, но приятен глас. — Всичко е толкова просто. Аз превключих климатичната инсталация.

Главите им се обърнаха като по команда. До затворената врата на стаята стоеше статуята на Шекспир от хотелското фоайе. Усмивка заигра по сериозното му лице.

— Аз контролирам всички автоматични съоръжения. — Бронзовата му уста изричаше грациозно думите. — Вие сте откъснати от всякаква външна помощ, сградата е затворена херметически.

Статуята се разпадна и на пода остана само купчинка прах.

Двамата приятели се спогледаха в недоумение. Тогава екранът просветля, появи се главата на някакъв непознат. Имаше мършаво, почти лишено от плът лице, устата и брадичката му бяха обкръжени от рядка бяла брада.

— Напълно в неговия стил — каза старецът. — Пак иска благородно да поеме цялата вина върху себе си. Откакто го познавам, все се хвали, че управлява хода на времето и света според желанията на поетическия си гений. При това единственият шум, с който разтърсва света, е дращенето на перото му. Не му вярвайте нито дума. Аз съм отговорен за всичко, единствено аз. — Той се изсмя ехидно и образът изчезна.

— Смахнат — каза Волмар и понечи да се пъхне под завивката си.

В този момент изключиха силовите полета на леглата им. Двамата приятели се намериха на пода. Волмар потърка ударения си лакет.

— Това е направо скандално — извика Рандайк. — Как може да изключат силовите полета? Върху какво ще спим сега?

Заедно с полъх леден въздух до тях достигна далечен смях.

— Да видим какво става с другите — предложи Рандайк. — Един господ знае какво още ще му хрумне на този луд.

Щом отвори вратата, той се закова на мястото си. Белите стени на коридора бяха покрити с ледени кристали.

Почти едновременно се отвориха вратите вляво и вдясно от тях и София и другите трима приятели излязоха от стаите си със смутени лица.

— Ще се оплачем на управата на хотела — каза София. Тя приглади дългите си коси и ги нави на кок зад тила си. В тясната си връхна дреха изглеждаше почти напълно облечена. Рандайк беше благодарен, когато Волмар му подаде един халат, за да скрие пижамата си.

— Ама че мърляв хотел — възкликна Люис. — Според разпоредбата силовите полета трябва да са обезпечени петкратно. Невъзможно е да излязат от строя! — Той леко накуцваше, когато излезе в коридора. — В края на краищата законът за опазване на жизнеността и оптимизма не е измислен току-така. Направо е недопустимо за икономия да се изключват една или две от осигурителните степени!

Разрешени и кисели, зад Люис се появиха Трьолс и Гонсалес — двамата му другари по стая. Загръщаха се зъзнеци в халатите си.

— Проклетата работа — каза Гонсалес. — Кому хрумна идеята да дойдем в този край? Никой нормален човек не кара отпуската си в Шотландия.

— Действително — забеляза някакъв нежен глас зад гърба им. — Хотелът е прокълнат. Построен е върху напоена с кръв земя.

Когато шестимата приятели се обърнаха стреснати, видяха белобрядия старец на другия край на коридора.

— Вие? — подвикна Люис. — Ще се погрижим да ви се потърси сметка! Веднага приведете в ред климатичната инсталация!

Старецът само се изкиска, но не помръдна от мястото си.

— Как може да сте толкова подъл? — извика София. — Това е първият ден от отпуската ни.

Старецът избухна в звънък смях.

Кипнал от гняв, Волмар запрати ключа си по него. Но преди още той да достигне целта си, старецът вече бе изчезнал, сякаш се бе изпарил.

Изумлението им трая само миг, защото студът ги принуди припряно да забързат към асансьора. Облекчено си поеа дъх; поне гравитационният подежник работеше. Изчакаха го да пристигне на техния етаж.

— Не е необходимо да отиваме всички — каза Волмар. — Кой знае какво ще стане тук горе, ако изчезнем всички. Рандайк и София ще отидат до управата на хотела и ще поискат незабавна помощ.

„Защо ли се подхилва така?“ — помисли си Рандайк. Когато обаче разгледа по-внимателно лицето на Волмар, видя, че устните му не помръдват. Този израз трябва да е идвал от очите му. София тръгна напред. Рандайк метна към Волмар един подозрителен поглед и я последва.

Платформата бавно потъна в шахтата. Сепнаха се едва когато не спря на етаж на администрацията, както бяха подали командата, а продължи да се плъзга неудържимо надолу. Аварийната спирачка не задействува. София се притисна към Рандайк. Той инстинктивно я обгърна с ръка.

Платформата спря чак в сутерена. Изглежда, в командната зала цареше хаос.

Пипнешком те тръгнаха през помещенията на подземие. Белите бетонни коридори бяха слабо осветени. Противопожарните прегради автоматично се отвориха и затвориха, за да ги пропуснат. Накрая попаднаха в някакво по-голямо помещение, в което се намираха главните агрегати на климатичната инсталация. Външно по тях не можеше да се забележи нищо нередно. Рандайк прокара ръка по сферичната повърхност на един от командните кибернети. Малко прах — иначе всичко изглеждаше наред.

Някакво тракане ги накара да се обърнат. От една от ядрените батерии изскочи набит мъж. Отдели се от блестящата метална повърхност на стената и се огледа свирепо наоколо си. Горната част на тялото му бе покрита с ризница. Върху главата си бе нахлупил шлем без никаква украса, чието забрало му придаваше вид на граблива птица. В ръка държеше широк меч.

Като забеляза Рандайк и София, изкрещя на някакъв неразбираем език няколко думи, които прозвучаха като заплаха, и в миг от реактора излязоха още трима маскирани.

Рандайк не изгуби самообладание. Издърпа София зад колоната на кибернета. Идвайки все по-близо, стъпките на трите страшилища отекваха тежко по пода. Шайката нахълта в колоната на кибернета, сякаш пред себе си нямаше никакво препятствие, и изчезна.

Рандайк притискаше София към себе си. По челото му бе избила студена пот. Той я хвана за ръката и двамата забързаха към отсрещния край на сводестото помещение, където се надяваха да намерят изход. Зад гърба им проехтя ехиден смях.

Между два помпени агрегата стоеше белобрадият старец. Беше облечен в средновековни ловни дрехи, държеше опънат лък и се целеше в тях.

Стрелата прободде гърдите на Рандайк под дясната ключица. Той почувствува твърдото острие в тялото си. Когато обаче опипа ужасен мястото, не откри никаква рана. Стрелецът бе изчезнал.

— Това пък какво е — прошепна София, — сънуваме ли?

Рандайк дишаше тежко.

— Може би някаква неизправност в енергийното съоръжение, може би някакво блуждаещо поле, което предизвиква халюцинации.

През една автоматична врата попаднаха в бетонна галерия. По протежението на тавана ѝ бяха разположени въздуховоди. Тук воят на вентилаторите се чуваше по-силно, отколкото иначе — ужасно изнервящ шум. Противопожарната врата се плъзна тихо зад Рандайк и София.

Когато достигнаха края на коридора, намериха изхода заключен. Изтощена, София се облегна на стената.

— Ами сега?

Рандайк изтича назад. Заблъска безуспешно вратата. За да обмислят на спокойствие шансовете си, приседнаха на една нагрята топлопроводна тръба.

София сложи глава на рамото му. Засмя се тихо и заговори:

— Винаги съм си представяла такава ситуация другояче. Имам пред вид — додаде тя, — че седя тук с глава на рамото ти... — Тя млъкна, едва изрекла докрай последната дума.

Допирът ѝ му беше приятен. Искаше му се тя да продължи да говори. Никога не се беше надявал на такава близост. Но именно това беше моментът, в който тя изглеждаше възможна, едва ли не необходима. Това го объркваше. Към никого от тях тя не бе проявила досега по-определен интерес. „Нещо си внушавам“, помисли си Рандайк и заприказва припряно, при което неволно сниши гласа си до шепот:

— Кому в същност дойде идеята да прекараме отпуската си в някой абсолютно спокоен край, далече от всякаква ваканционна суетня?

— Беше ни дошло до гуша. Развлеченията следват едно подир друго и това цялото се нарича програмирано прекарване на отпуската. Срещаме се два пъти в годината, но дори и през отпуската нямаме време един за друг.

Рандайк не беше сигурен за какво се отнася нейното съжаление. Ръката ѝ погали коляното му. Беше бегъл жест, сякаш случаен. Той обаче предизвика у него вълнуващото желание за ново докосване. Неуверено проследи с поглед ръката ѝ, която се открояваше грациозно над сивия под. Тогава го забеляза.

Подът лъщеше от влага. Подобно на тънки змии от невидими пролуки извираше вода. Изгубили ума и дума, те продължаваха да се притискат един към друг.

Водата се покачваше. За кратко време стигна до коленете им. София хвана ръката на Рандайк. Той забеляза, че тя с голямо усилие владее страха си.

Сега всичко зависеше от него. Трябваше да остане спокоен. Усещането, че си затворен, бе загубило за него ужасяващото си въздействие след дългите години, прекарани на космическите кораби. Освен това навън не цареше убийственият космос. Той се насили да премисли спокойно шансовете им.

Почти едновременно извикаха:

— Вентилационните шахти.

Постепенно подът изчезна изпод краката им. За щастие водата бе хладка. Четвърт час трябваше да плуват, преди да попаднат точно под шахтите.

Вентилационните канали бяха достатъчно широки, за да може да се пълзи удобно по тях, но по този, до който се добраха, преминаваше леден въздушен поток. Беше късно за връщане. Рандайк хвана скобата на стълбата. Желязото бе толкова студено, че ръцете му залепнаха.

Изкачването ставаше все по-трудно. Дрехите им се покриха с ледена кора и се раздираха с пукот. Изтощен, Рандайк се спря. Притиснаха се един към друг. Телата им не излъчваха почти никаква топлина.

Тогава през шумоленето на въздуха до тях достигнаха човешки гласове.

Рандайк заудря по стената. Завикаха за помощ. Известно време нищо не се промени. После дочуха стържене и чуване на метал върху метал. През някакъв процеп проникна слаб лъч светлина.

Те пропълзяха през един отвор и се намериха в стаята на управителката на хотела. Съживителна топлина нахлу в измръзналите им крайници. Около краката им се образува локва вода. С плувнали в пот лица управителката и главният техник се бяха отпуснали в силовите кресла.

Измина известно време, преди Рандайк и София да почувствуват горещата въздушна струя, която нахлуваше в стаята от друга вентилационна тръба. Студът, който излизаше от тяхната шахта, изчезна бързо. Изглежда, техниката бе напълно излязла от релсите.

— Ще ни обясните ли какво става тук?

Управителката и техникът се спогледаха.

— Нищо особено — вдигна рамене техникът. — Повреда в централния кибернет. Вече поисках помощ.

— Вие наричате това „нищо особено“? — София едва сдържаше гласа си. — Приятелите ни направо измръзват, а ние едва не се удавихме в подземие. В помпеното помещение се навърта всевъзможна папач. Странни халюцинации докарват човека до границата на лудостта. Настояваме за обяснение!

— Не можем да ви кажем нищо повече — отговори хладно управителката. — Опитайте се да изкарате някак си тази нощ. Утре сутринта повредата ще бъде отстранена. Вземете си няколко одеяла. Лека нощ!

Рандайк измери с поглед управителката:

— Кой е смахнатият с бялата брада?

Управителката и техникът го изгледаха учудено:

— Не знаем кого имате пред вид. Не познаваме никакъв белобрад.

— Ще съобщим за този възмутителен случай в хармоничния институт — заяви София. — Тук се застрашава човешкият живот...

Тя се отправи към вратата, Рандайк я последва.

— Както сте разбрали от информационните карти, нашият приятел Люис работи в Централния институт за хармонично

съвместно съществуване.

— Почакайте!

Рандайк и София се спряха на вратата.

— Защо веднага института? — извика техникът. — Няма нужда от проверка отгоре. При нас всичко е наред!

— Разберете положението ни — каза управителката на хотела. — Ние сме участници в междузвездното съревнование. През миналата година Земята изостана с няколко точки от Алфа-Цефей. Губим позициите си като туристически център. Ако се разчуе такова нещо, можем направо да отпишем преходната купа на Седемзвездието. Не можем да допуснем такъв скандал. Помислете като земни жители.

— Тогава ни обяснете какво се разиграва тук!

— Моля! — Управителката на хотела посочи широкото силово кресло със седефен блясък до стената.

— Това е започнало преди шест години. Не, в същност още по време на строежа на хотела. Преди седем години изгорял Глеймис Касъл — древният замък от единадесетото столетие. Както всички стари шотландски замъци, и той се славел, че е обитаван от призраци. Но това само между другото — то, естествено, е пълна безсмислица. В Комитета за съвременна организация на отдиха било решено на мястото на стария замък да бъде изграден за трудещите се луксозен хотел с всички необходими удобства.

На това място Рандайк не можа да се сдържи и се усмихна иронично. Тази нощ наистина беше нещо неповторимо.

Управителката не обърна внимание на неговия мълчалив коментар и продължи:

— Развалините били заравнени и непосредствено до тях започнало строителството на новата сграда. Ако би трябвало да се вярва на сведенията, то още тогава са ставали необикновени неща — пластмасовите и бетонните разтвори често се втвърдявали преждевременно, цели машини и съоръжения били бракувани, защото изведнъж се проявявали необясними признаци на стареене на материалите, от които били направени.

— Ако питате мен — вметна техникът, — това не се е дължало на нищо друго освен на немарливостта на ръководството на строежа. С тия приказки са искали да прикрият собствената си некадърност.

Управителката махна с ръка.

— Накрая основите били готови. Но, представете си, на следната сутрин били обрасли с трева и изобщо в такъв вид, сякаш са от две хиляди години. — Управителката повдигна вяло ръката си. — И така, започнали отначало. Най-сетне хотелът бил завършен. Странните явления, които имахте възможност да наблюдавате днес, започнали още през първата година. Всичко било потулено и поради несправяне със служебните задължения бил уволнен тогавашният директор на хотела. И на втория не му провървяло. Самата аз съм от три години тук. — Управителката изгледа с упрек гостите си. — Оттогава не се бяха случвали особени произшествия. А сега... За щастие вие сте единствените ни гости.

Рандайк и София се спогледаха.

— Да не би духове? — промълви недоверчиво София.

— Никога ли не са били разследвани произшествията? Никога ли не сте се опитали да изясните причините?

Управителката се усмихна дружелюбно на Рандайк.

— Никой не вярваше на обясненията на персонала, а дори и на клиентите. Служителите бяха заменени с изпитани хора.

— В действителност звучи ужасяващо — намеси се техникът. — Трябва да се касае за необикновена повреда в кибернетичната система. Естествено, производителят отрича. В края на краищата излиза, че обслужващият персонал е некадърен. Самият аз съм изправен пред някакъв изключителен кибернетичен феномен. — Той имаше огорчен вид.

— Но все пак трябва да се намери някакво обяснение — извика София.

— Естествено — отговори някой.

Върху белия плот на бюрото на управителката стоеше белобрадият старец, висок около пет сантиметра. Силно наклонил глава назад, той съзерцаваше великаните. Целият се тресеше от смях.

Рандайк го изгледа внимателно. Беше уверен, че се касае за сполучлива триизмерна проекция.

— Ставате нагъл — каза хладно той. — Кой сте вие? Къде можем да ви намерим?

Подигравателното изражение изчезна от лицето на стареца. Той се поклони и изрече:

— Казвам се доктор Маклоъм. Роден съм преди около четиристотин и петдесет години в град Девъншър. В момента се намирам на тридесет метра под земята.

— Престанете да ни будалкате — каза укоризнено София.

В миг старецът изчезна. Появи се в нормален ръст в един от ъглите на стаята. На лицето му се четеше тъга. Каза замислено:

— Знаех си, че и вие няма да ми повярвате. От четиристотин години търся хора, които да ми помогнат. — Гласът му притихна. — Надявах се, че с новото време всичко ще стане по-хубаво. Ама и аз съм един глупак. Четиристотин години, но нищо не се промени. — Посочи управителката. — Вас ви интересуват само отчетите за успешното изпълнение на задачите. А вие — той се обърна към техника — се оправдавате с техническа неизправност. Разбирам ви, искате да не се нарушава спокойствието ви.

— Несправедлив сте към нас — каза София.

— Несправедливи бяха към мене! — извика старецът.

— Престанете — рече Рандайк. — Само дето не ни убихте. За мене вие сте престъпник.

— Аз самият станах жертва на престъпление.

— Тогава се обърнете към зелените кибернети. Ако вашият проблем надхвърля възможностите на тяхната програма, обърнете се към института.

Старецът поклати глава.

— Не искате да ми влезете в положението. Изглежда, ще се наложи да чакам още.

Рандайк се запита защо след всичките днешни неприятности слуша тези врели-некипели. Вероятно зад тази работа не се крие нищо друго освен измама. Задача точно за зелените кибернети.

— А ако ви помоля да ми вярвате? — попита старецът. — Може да ми помогне само човек, който би ми повярвал безрезервно. — Той протегна умолително ръце.

— Стига комедии! — извика Рандайк. — Вие изложихте на опасност живота ни, потъпкахте човешкото ни достойнство. Ще уведоим института. Там трябва да знаят как да ви намерят и да ви потърсят сметка. — Той посегна към ръката на София. — Ела, безсмислено е да стоим повече тук.

Тя се сепна от размисъла, в които бе потънала, и поклати глава. Той разбра погрешно израза на очите ѝ и понечи да я обгърне закрилнически с ръка. Тя обаче избърза кран него към вратата.

— Почакайте! — извика старецът.

Рандайк се извърна. Имаше чувството, че трябва да изпречи тялото си между София и нещо, което я застрашава. Лицето му помрачня от отказа.

— Съжалявам ви — каза тихо старецът. — Вас вече нищо не може да ви учуди. — Образът му започна да избледнява и накрая се изпари в тънки струйки дим. Като изпод земята прозвучаха думите: „Да, разбирам, трябва да чакам друго време. Простете ми, не исках да ви досаждам с грижите си.“

— И незабавно престанете с безобразията си! — извика подире му Рандайк. Но не получи отговор. Само една въздишка, дошла отдалече, раздвижи въздуха край тях.

София вървеше мълчешком до Рандайк. Бяха нарамили няколко одеяла. В коридора бе станало още по-студено.

Рандайк поиска да подкрепи София, но, облегната на ръката му, тя стоеше безжизнено като кукла. Съпротивата ѝ бе непонятна и го сковаваше.

Стигнаха до асансьора и стъпиха със страх върху платформата. Обаче тя се понесе нагоре като по заповед.

Не се поглеждаха. Помежду им стоеше някакво незабележимо същество. Стената на шахтата се плъзгаше безшумно надолу.

Рандайк се зарадва, когато чуха над себе си гласовете на приятелите. Подемникът бавно ги изкачи на техния етаж. Тези шестима души бяха единственото близко нещо през тая нощ.

Посрещна ги вик на ужас. Търсейки опора, Рандайк се вкопчи в ръба на изхода.

Пред тях стоеше група трепереци старци.

Тоя закръглен старец трябва да беше Волмар, а оня с побелелите редки мустаци — Гонсалес. Люис — още по-слаб от обикновено, приведен под тежестта на мистериозни години. Кога ли ги бе изживял? Трьолс — смален от всички страни, с бледа, оплешивяла глава, бялото на очите му — жълтеникаво от старост.

Чий бе викът на ужас? Рандайк погледна объркан София.

Още си личеше, че някога е била хубава. В очите ѝ все още се таеше забележителната свежест, устата, макар и вече не така червена, бе съхранила темпераментното си по-трепване. Но като паспорт за преживените години линията на устните ѝ се спускаше леко надолу към ъгълчетата.

Рандайк не посмя да помисли за себе си. Неволно огледа ръката, която държеше одеялата за приятелите им. Беше сбръчкана от старост. Под бледата, жълтеникава кожа изпъкваха възлести артерии.

Какво се бе случило с тях?

Объркан, Рандайк се приближи към приятелите и им даде одеялата. С лек жест подкани София да го последва.

Гласът на старата жена беше хрипкав. Тя отхвърли поканата на Рандайк и остана в средата на платформата.

— Но какво искаш? — В думите на Рандайк прозвуча умора.

— Ще потърся стареца.

— Това е лудост! — изкрещя Рандайк. — Той е престъпник! — И размаха съсухрения си юмрук. — Всичко това дължим на него.

— Още ли не си проумял? — София наклони тъжно глава настрана. — Зад него се крие някаква тайна. Неговото страдание се превърна в наше страдание. Нима не искаш да го разбереш? Той има нужда от помощ. Аз му вярвам.

— Не помисли ли и за мене? — попита той почти безгласно. — Ти си моя жена, нямаш право да ме изоставяш. — Той ѝ се закани закачливо. — През всичките тези години, откакто сме женени, ти непрекъснато ми погаждаш номера. И всеки път загазвах аз. Дори и децата се чудят на търпението ми. И всичко това, защото те обичам.

Петдесетте години на техния семеен живот му се видяха като съвсем кратък миг. Колко бързо се бе изнизало времето. Та нали едва в подземиято той я бе докоснал за пръв път.

Платформата се запуска надолу. София започна да се смаява.

— Много време ти трябваше, за да ми го кажеш, Рандайк.

Вече беше късно. Смешно бе — признание в любов от старец.

— София — извика той, — излагаш се на опасност!

Платформата със София неудържимо се отдалечаваше от него.

— Нима самият ти не остаря сред опасности? — долетя шепот отдолу. — Според тебе не си ли струва да се изложиш на опасност, за да спасиш някого?

Твърде дълго се беше колебал. Сега вече не се решаваше да скочи.

София се превърна в малко петънце в центъра на платформата, което се разтопи в мрака.

С вдървени крайници Рандайк се смеси с грудата от старци. След толкова много години, прекарани заедно, сега не изпитваха желание да говорят. Треперещи от студ, те се притискаха плътно един към друг, докато накрая ги налегна дълбок, оловнотежък сън.

Разбуди се от някакво безпокойство. Имаше чувството, че трябва да търси нещо, някакъв загубен предмет.

Волмар се наведе над него. Приятелят му протегна ръце пред преливащото си от изобилие тяло, за да му помогне да стане. Залитайки, се изправиха и останалите. Часовникът на Рандайк показваше три часа през нощта. Чувствуваше се зле, крайниците го наболяваха при всяко движение.

Кошмарът бе отлетял. Щастливи, те се разглеждаха взаимно, сякаш бяха свършили безкрайни години на ужасно тегло.

Отново бяха млади. Гледаха се и знаеха, без да са си казали и дума, че всички бяха сънували един и същ сън.

Къде беше София?

— Спомни си — каза Волмар, — тя тръгна да търси стареца. — Ръцете му описаха неуверено движение, когато добавяше: — Не биваше да я пускаме сама.

— Беше някакво неестествено състояние — промълви Рандайк. Но това не беше никакво извинение.

Мълчешком те сведоха глави, за да не се издадат, че се срамуват.

— Трябва да намерим София — каза Рандайк. Той забърза към шахтата. Тръгването му разкъса воала на обхваналото ги вцепенение.

Развълнувано наблюдаваше празната, безшумно плъзгаща се нагоре платформа. С болезнено чувство си спомни за съществуването си като старец. Обаче не си спомни нито една подробност от съвместния им живот със София. Но той бе съществувал. Дори и всичко това да е било сън, той щеше да я намери отново. Надяваше се, че е било само сън, чието фантастично сглобяване е продукт на някакъв нереален свят, който може да бъде коригиран. Тази мисъл го накара да въздъхне облекчено.

Докато платформата се спускаше надолу, Рандайк разказа за преживяванията му със София. Дори и сам не забеляза, че по време на разказа говореше от позициите на София.

— Мисля, че е някакъв луд — каза Люис без злоба, — объркан човек, заслужаващ съчувствие.

— Ти си бил цял криминалист! — възкликна Гонсалес. — Не смяташ ли, че може да се касае за някакво престъпление?

— През всичките петнадесет години, откакто работя в хармоничния институт, не ми е попадал подобен случай. Продължавам да мисля, че е някакъв нещастен умопобъркан.

— Остава само да се изясни как един слабоумен е могъл да се добере до централния кибернет — отвърна Волмар.

— Опростявате нещата — каза раздразнено Рандайк.

— А ти какво смяташ? — запита Гонсалес.

— Станали сме играчка в ръцете на някаква зловеща сила.

Гонсалес го прекъсна с рязко движение на ръката си.

— Да чуем Трьолс — предложи Волмар. — Може би той като физик ще ни изведе до друга гледна точка.

Трьолс бе мълчалив и почти винаги трябваше да бъде подканвай да говори. Затова пък сега още по-точно изказа мислите си.

— Изглежда, сме превърнати в играчка на изплъзналата се от коитрола техника. — С това той приключи обясненията си.

— Твърде просто е — подметка Гонсалес.

— Това представление преследва някаква цел — продължи невъзмутимо Трьолс. — То трябва да ни обърне внимание върху нещо. Върху какво? Бяха забележителни сцени, а! Като се сглобят, не образуват ли някаква мозайка? Беше, сякаш вече сме изживели живота си. Мислехме и чувствавахме като старци, разочаровани, лишени от илюзии, уморени. Преди това не знаехме колко ужасен е един такъв дълъг и празен живот.

— Старецът — прекъсна го Рандайк.

— Точно така. Може би сме живели неговия живот, изпитвали сме неговите чувства?

— София го е знаела още от самото начало — рече Рандайк. — Затова той искаше да я откъсне от нас.

— Вие се лутате около някакъв предполагаем модел — каза Люис.

— Чиста масова хипноза — махна с ръка Гонсалес.

Рандайк го изгледа спокойно.

— Хипноза, която оставя следи? — Той разголи рамото си. Точно под дясната му ключица личеше леко подут кръгъл белег. Значи не е било само сън. Или все пак?

Платформата отдавна бе спряла на дъното на шахтата. Те стояха като парализирани и почти не смееха да дишат.

— По дяволите — извика най-сетне Волмар, — не можем да стоим вечно тук. Трябва да намерим София.

— Може би тя имаше право — прошепна Рандайк.

Те напуснаха гравитационния подежник и плътно един до друг тръгнаха по пустите коридори. На тихите им повиквания не отговаряше никой.

Решиха да се разделят на две групи и да претърсят подземните етажи. След половин час се събраха отново. Не бяха открили нищо особено. Агрегатите работеха нормално.

Рандайк заговори разпалено:

— Какво ще стане, ако на София ѝ се е случило нещо? Вината е моя!

— Глупости! — извикаха в един глас приятелите. — Всички сме виновни, не само ти.

Рандайк си помисли, че никога досега не ги беше виждал в такава светлина. От колко отдавна не бе изпитвал толкова голяма радост. През тази нощ всичко изглеждаше така ново и необичайно, че той с големи усилия успяваше да се овладее. Не се ли срещнаха през тази нощ за първи път? Не беше ли отчуждението, което го правеше неуверен и което чувствуваше дори и към самия себе си, като някакъв лъч, който хвърля светлина върху миналото?

Като вълни на прилив в него се блъскаха непривичната близост на София, нейните мисли, прикритата ѝ нежност.

Каква тайна е имала пред вид? Подозирала ли е нещо, което е останало скрито за него? Той ѝ завиждаше, докато му дойде наум, че няма никакви причини за това. Усмихна се на себе си.

Люис примигна срещу мътната светлина. С ръце в джобовете на халата и с леко присвити крака той стоеше облегнат на блока на ядрената батерия. С дрезгав глас каза:

— Трябваше да уведоим института или поне зелените кибернети.

— Как точно? — попита Гонсалес. — Хотелът е затворен херметически.

— София е в ръцете на някакъв луд! И двамата се нуждаят от помощ. Само хората от института разполагат с необходимите средства. — Той вдигна рамене. — Страхувам се от най-лошото. Поне зелените кибернети... — повтори той.

Гонсалес и Волмар изгледаха уморени Люис. Очите им бяха зачервени. Може би беше прав, може би се касаеше за живота на София.

Рандайк изчакваше, размишлявайки. Само Трьолс се оглеждаше неспокойно наоколо, като че ли все още търсеше някакъв тайнствен път, който изневиделица ще се открие пред тях, за да ги отведе при София. Изведнъж се закова на място. Сграбчи ръката на Рандайк.

От срещуположната бетонна стена се подаваше тънка, загоряла от слънцето ръка. Като отражение в бързо спускащ се поток тя извършваше неестествени, вълнообразни движения.

Като от мъгла от стената изплува София. Още миг като че ли беше обгърната от някаква невидима материя, след това тръгна усмихната към приятелите.

— Какво сте ме зяпнали?

Появяването ѝ бе така неочаквано, че те се страхуваха да не би най-малкият шум да я прогони. Волмар я докосна по рамото.

София се засмя:

— Да не мислите, че това е духът ми?

Нейната веселост се предаде и на мъжете. Те я прегръщаха, целуваха я — всеки по свой начин, нежно, с любов. Рандайк я притисна като нещо, за което дълго е копнял. С неудоволствие отстъпи пред настояването на другите и я върна на компанията.

Люис въздъхна:

— Слава богу, че отново си сред нас. Сега ще изясним нещата.

— Нека не избързваме — каза Рандайк. — Остави я да разкаже. Имаш какво да ни кажеш, нали? — Погледна я в очакване.

Мъжете образуваха защитен кръг около нея. Гонсалес предложи да се постопят в стаята на управителката на хотела, но София поклати отрицателно глава:

— Не мога да дойда с вас.

— Как така? — попита Гонсалес. — Нямаме повече работа тук.

— Хайде, София! Искаме час по-скоро да чуем какво ще ни разкажеш.

— Аз дойдох само за да ви кажа да не се безпокоите за мене. Трябва отново да се върна при него. Той има нужда от помощта ми.

— Стареца ли имаш пред вид? — попита Гонсалес. — Откри ли го? Къде се намира?

— Ако има някаква опасност за теб — каза Волмар, — няма да те пуснем.

През тази нощ Рандайк бе проклинал вече веднъж моментното си колебание. Извика припряно:

— Идваме с тебе, ще те придружим всички.

София се усмихна:

— Благодаря ви. Наистина няма никаква опасност.

Рандайк я погледна загрижено и недоверчиво:

— Какво мислиш да правиш?

София се поколеба за малко, после каза:

— Много е странно, няма да го разберете. Извинявайте...

Рандайк я хвана за раменете:

— Хайде, София, разкажи ни неговата история!

Тя постоя още миг облегната на него, после отново се обърна към останалите.

— Нека той самият ви разкаже историята си. Може би дори така е по-добре.

Напуснаха помещението и тръгнаха по безкрайни, сиви галерии.

София отвори някаква врата, която преди бе останала затворена за тях, защото не знаеха кода. По тясна стълба стигнаха до третия подземен етаж. Той беше най-долният.

Намериха се точно в канализацията. В средата по овален улей, идвайки от пречиствателната станция, към най-близкия открит воден басейн течеше бистра струя. Нямаше нужда да се навеждат, защото сводът бе достатъчно висок. Осветителни тела разпръскваха наоколо си сияние на големи разстояния едно от друго.

Рандайк вървеше точно зад София. Беше загубил ориентация. В коя посока се движеха? Готов всеки момент за среща с някаква смъртна опасност, той се взираше напред в здрача.

Трябва да бяха извървели около двеста метра, когато София се спря пред тясна цепнатина в стената. Тя се промуши първа през нея, а мъжете я последваха. Единствено Волмар трябваше да положи известни усилия, за да мине. Накрая продължиха похода си от другата страна.

Над тях зиданият коридор се извиси в плосък свод. Допотопни електрически крушки разпръскаха бледожълта светлина. Арки нарушаваха тук-там еднообразието на зида и образуваха ниши, от чийто мрак сякаш ги наблюдаваха невидими очи.

Въздухът бе застоен и влажен. От фугите между очуканите тухли се ронеше хоросан.

Никой не продумваше. Краката им пристъпваха почти безшумно по хоросановата прах. От време на време изшумоляваше някоя дреха.

Коридорът свършваше в ниско квадратно помещение, в чийто център имаше зидана подпорна колона.

Рандайк опипа камъните на тавана. По пръстите му полепнаха влажни зрънца хоросан. Сводът трябва да беше много, много стар. Дали пък не е част от изгорелия замък?

София ги очакваше пред някаква желязна врата от другата страна на колоната.

— Тези коридори са от някогашния Глеймис Касъл. Те са единственото, което е останало от него.

Тя се извърна и отвори тежката врата.

Тръгнаха по вита стълба, която водеше надолу покрай стената на кръгла шахта. Неодяланите камъни лъцяха от влагата. На около метър от пода на равни разстояния в стената бяха зазидани метални халки. Несъмнено се намираха в някогашна тъмница.

— Само като си помисля — прошепна Волмар — колко хора са били живи погребани тук!

— Има и по-лошо нещо!

Мъжете погледнаха София изненадано.

Тя не обърна внимание на това и хвана една от ръждясалите халки.

Най-долните стъпала на стълбата се раздвижиха и се плъзнаха безшумно в стената.

Откри се светъл, приветлив коридор, облъкна ги свежа въздушна струя. Те въздъхнаха облекчено, сякаш бяха преодолели някакъв

безконечен лабиринт.

Късият коридор ги отведе в помещение, обзаведено с прастари мебели. Леглото, масата, креслото бяха функционални до безвкусица — комфортна клетка. Нима тук живееше някой?

През втора врата влезе белобрадатият старец. Огледа ги с изненада, но не неприятелски.

София представи присъстващите един на друг.

Доктор Маклоъм кимна за поздрав. После попита дали нямат нещо против да ги почерпи с истинско шотландско уиски.

— От време на време си откъквам от склада на хотела.

Петимата мъже вдигнаха смутено наздравица за своя странен събеседник. Старецът бе облечен в зелена, стигаща до коленете му роба, препасана с колан, и в тесни сиви панталони. Беше обут в ниски меки ловджийски ботуши. В този вид се бе появил пред Рандайк и София в подземиято. Едва сега обаче Рандайк забеляза колко е изпокъсано облеклото му. В Маклоъм нямаше вече нищо призрачно. Сега той бе само един старец, облечен в стари, чудновати дрехи.

Маклоъм ги покани да седнат. Самият той се настани в един на места силно избелял люлеещ се стол до застланото с бледозелена покривка легло.

Известно време поседя с втрънен пред себе си поглед, после лицето му се оживи.

— Вашата приятелка вече ми разказа за вас — заговори той тихо, но уверено. — Действително се радвам да се запозная с вас. — В смеха му се прокрадваше добродушна ирония. — И сега сте дошли, за да охранявате приятелката си?

Люис го изгледа със смесица от недоверие и съчувствие.

— Разказвайте — помоли припряно Рандайк. — Разкажете ни съдбата си!

Старецът се усмихна, но очите му останаха сериозни.

— Простете ми, ако ви досаждам с моите грижи.

— Съвсем не — отвърна Рандайк, — искаме да узнаем какво ви гнети. Няма проблем, за който да няма разрешение.

Усмивката на Маклоъм се премести в очите му. Лицето му излъчваше дружелюбна насмешка, сякаш се забавляваше с многознайството на някое дете:

— Моят проблем е съвсем прост: аз живях твърде дълго. Или може би мислите, че четиристотин и петдесет години не са достатъчно много?

Маклоъм говореше толкова естествено, че думите му извикваха единствено лека изненада. Видът му не будеше присмех. Петимата мъже се примириха с мисълта за естествения му произход — неправдоподобно бе, че се намираха дълбоко под земята; неправдоподобни бяха тези стари зидове; неправдоподобна беше бедняшката стая с музейните мебели; неправдоподобно бе всичко, което се бе случило тази нощ.

София доля чашите, но никой от приятелите не пиеше. Единствено Маклоъм си сръбваше. После стисна чашата с две ръце, сякаш тя бе единственото му спасение.

— Роден съм преди около четиристотин и петдесет години — в две хиляди и единадесета година, в град Девъншър. — Маклоъм говореше тихо и несигурно, сякаш първо трябваше да си припомни миналото.

Гонсалес и Люис се спогледаха.

— Моите родители — продължи старецът — бяха доста заможни и това ми даде възможност да получа образованието си в най-добрите университети в света. По-скоро съобразявайки се с нуждите на времето, отколкото със собствените си наклонности, следвах физика.

— Значи сме колеги — възкликна изненадано Трьолс.

Маклоъм го изгледа.

— В такъв случай вие би трябвало да разберете най-добре моя проблем. Известни ли са ви трудовете на Фримън и Равински?

— Само съм чувал за тях — отговори резервирано Трьолс. — Техните трудове днес се смятат за фантастични утопии.

— При кои невежи сте учили? — старецът се вгледа със съчувствие в Трьолс и продължи: — Фримън и Равински бяха моите учители. Известно време спадах към кръга на най-близките им сътрудници. Съвсем скоро обаче ми се прииска нещо повече. Моите идеи ми изглеждаха по-смели. Тъй като исках да се посветя без никакви ограничения на научните си занимания, станах самостоятелен учен. Скромното ми състояние и добре платената частна доцентура в Оксфордския университет ми позволиха този лукс. Още докторската ми дисертация, която разглеждаше проблема за дискретното пренасяне

на материята във времето, събуди интерес сред специалистите, въпреки че тя, както и работите на моите учители, се сблъска с неразбиране в консервативния академичен свят. Въпреки многобройните нападки скоро започнаха да ме смятат за многообещаващ талант. — Маклоъм се усмихна стеснително. — Някои не особено сериозни списания с обичайната за времето си мания по суперлативите ме нарекоха Айнщайн младши. Изобщо не мислех да използвам изследванията си за комерчески цели. Напротив, исках да служа на един-единствен идеал — на чистата наука. — Маклоъм вдигна ръката си, сякаш за да предотврати всякакви възражения. — Днес ми е ясно, че при тогавашните условия това изобщо не е отговаряло на действителността. Аз обаче се чувствавах достатъчно самостоятелен, за да не ме е грижа за мнението на другите. — На лицето му се изписа насмешка. — Когато човек достигне моята възраст, започва да вижда много неща по-трезво. Тогава смелостта и надменността ми бяха безгранични. Нямах страх нито от бога, нито от дявола. Аз, който се съмнявах във всичко, успях да докажа математически наличието на кримезоните в Артмановото пространство. — Думите му прозвучаха с дружелюбно превъзходство, когато се обърна към Трьолс: — Произтичащите от това последствия би трябвало да са ви ясни, колега.

Трьолс се облегна назад, за да почувствува твърдата опора на креслото. Жестът му имаше почти демонстративен характер.

— За съжаление познавам само повърхностно идеите, които на времето си са били в основата на тези трудове. Изследванията върху тези проблеми са били прекратени след Юнската революция през две хиляди петдесет и трета година. От философска гледна точка те са изглеждали съмнителни, а и практически неосъществими, като се има пред вид тогавашното положение. За момента е било важно да се преодолее наследството на старата система: не са могли да си позволят празни работи. — Трьолс направи безпомащно движение. — Може би са смятали практическите последствия за опасни.

— Значи ли това, че дори и по-късно не сте имали куража да го извършите?

— Вероятно са сторили добре — подметка Рандайк, — като са се отказали от пътешествията във времето. Дори и при успех каква практическа полза би имало едно такова начинание? Да се коригира

миналото? Безотговорно. Да се ограби бъдещето? Безсмислица. Изкуствените революции никога не са имали успех. Трябва да назрее времето. — С движение на ръката си той отново даде думата на Маклоъм. Слушаше разказа му с нарастващо удивление. Този старец не беше нито смахнат, нито престъпник.

Маклоъм поклати недоверчиво глава, после, като че ли преобръщаше всяка дума в устата си, заговори бавно:

— Вярвах, че ще дойде времето, когато хората ще дораснат до тази отговорност. Тогава, разбира се... — Той се втренчи в чашата. — Риск... проклет риск...

Той изля наведнъж уискито в гърлото си. Погледът му се завърна от неизвестни далнини, страните му се зачервиха, гласът му укрепна.

— Наближаващите тогава политически събития преобрънаха положението във вреда за моите изследвания, тъй като те обещаваха малко успех и печалба. Поради голямата криза от две хиляди четиридесет и седма скоро никой вече не проявяваше интерес към моята работа. Никой не вярваше в бъдещето. Изглежда, нямаше друга алтернатива. Като много други мои колеги и аз загубих работното си място. Частните ми изследвания бяха погълнали голяма част от моето състояние. Обаче в интерес на работата си бях готов и на най-големи лишения. Имах гигантски проект — да построя машина на времето.

Рандайк затаи дъх. С каква естественост старият човек изискваше да му вярват! Да не би да се е опитал да осъществи тази идея, която беше така безумна, както и мечтата за вечен живот?

Увереният глас на Маклоъм се бореше успешно с петкратното недоверие на малката аудитория.

— В лицето на сър Едуард Брук случаят ми изпрати неочаквана помощ. Той беше собственик на Глеймис Касъл. В подземията на замъка си той ми създаде превъзходна лаборатория, без да предявява никакви претенции към мен. По всичко изглеждаше, че от идеализъм в името на науката се бе запалил по идеята за създаване на машина на времето и бе готов самоотвержено да ме подкрепя до нейното реализиране. — Маклоъм се усмихна горчиво. — Тогава се радвах...

— Във време, когато малко хора в нашата страна имаха препитание, аз можех да творя безгрижно и бях осигурен с всичко необходимо за мене и семейството ми. Бях благодарен и работех упорито и целеустремено, за да мога да се отплатя на моя благодетел.

Завладян от работата си, не забелязвах вече нищо от света наоколо си. Голямата цел, която с вътрешен трепет притеглях към себе си като завързана на тънка нишка, най-сетне дойде в непосредствена близост. Трябваше само да се пресегна. Моментът настъпи през лятото на две хиляди и петдесета година. — Маклоъм пое дълбоко въздух. Погледът му блуждаеше наоколо, без да вижда нищо.

— Да не би да искате да кажете, че сте построили машина на времето? — възкликна Гонсалес. — Апарат за пътуване във времето?

— Точно така, приятелю.

— Но това е невъзможно!

— За скритата същност на този свят думата „невъзможно“ няма стойност.

— Във ваш интерес е да докажете твърдението си — намеси се Люис.

— Не е ли достатъчно това, което преживяхте тази нощ?

— Нямате никакво основание да се гордеете с хулиганствата си — отвърна Люис.

Рандайк понечи да предупреди с поглед приятеля си, но, изглежда, нямаше никакъв смисъл.

— Има право да се доизкаже!

Люис не обърна внимание на възражението на Рандайк. Той вдигна поучително пръст и каза:

— Според параграф три хиляди сто деветдесет и седем от закона за хармонично съвместно съществуване, раздел втори, римско четири, вашето лекомислие и заплахи могат да доведат до щателна проверка от страна на института. Това би трябвало да ви е известно. Аз самият смятам дори, че за да ви се помогне, е необходимо да се премоделира цялата структура на вашата личност. Имайте ми доверие — подчерта той думите си с професионален жест, — веднага ще станете щастлив човек.

Старецът избухна в писклив смях.

— Вие май се поуплашихте, драги! Признайте си, че сърцето ви слезе в петите. Несъмнено това превишава нивото на вашите представи. — Той изрече това с неопишуема гордост.

— Докторе — каза София, — как можете да се шегувате със собственото си нещастие!

— Права сте — призна Маклоъм, — аз съм един обикновен, стар глупак.

— Но защо е всичко това — възкликна Рандайк, — каква целите? Защо ни изложихте на опасност?

— Никой не беше в опасност — възрази Маклоъм. — Всичко беше само шега. Когато човек толкова дълго е сам, има нужда от развлечения. Но в действителност с това преследвах и една друга, по-важна цел. Непрекъснато се опитвах да привлека вниманието на хората. Удрях по стените на моята клетка, но всички го смятаха за халюцинация, за превъзбуда, за магнитни полета. Никой не прояви достатъчно фантазия. Четиристотин години се надявах, но никой не ми повярва, никой не ми помогна.

— Трябваше да опитате човешки, не чрез страх, а като събудите съчувствие.

Старецът погледна приятелски Рандайк.

— Знаете ли приказката за духа в бутилката? След първите десет хиляди години духът казал: „Ще направя богат онзи, който ме освободи“. След още десет хиляди години духът казал разгневено: „Ще извия врата на онзи, който ме освободи!“

След краткотрайно мълчание Рандайк рече съчувствено:

— А как може да се обясни изумителният факт, че сте достигнали до четиристотингодишна възраст?

— Естествено, само формално според рождената си дата съм на четиристотин и петдесет години — отвърна Маклоъм спокойно. — От биологична гледна точка аз съм живял около сто и четиридесет години. Завърших машината на времето, когато бях на тридесет и девет.

— Единствено на сър Едуард демонстрирах възможностите на моя апарат. След първата ми разходка в миналото в знак на благодарност му дадох една златна астекска маска, която ми бе подарил Монтесума. По този начин разходите на сър Едуард бяха възстановени многократно и аз се почувствувах напълно свободен от дългове.

Сър Едуард ме поздрави. Надявах се, че скоро политическото положение на Запада ще се стабилизира и че тогава ще мога да представя откритието си на обществеността.

За да сме сигурни, предприехме още няколко пътешествия в различни епохи и части на света, тъй като машината позволява и

преместване в пространството. По време на тези екскурзии със Едуард и аз си набавихме някои ценни произведения на изкуството, които в повечето случаи в момента на създаването си нямаха никаква или почти никаква стойност. За моралността на тези сделки хич и не се замислях. Исках да стана финансово независим, за да мога един ден да използвам своето откритие за благо на човечеството. Все още бях така наивен да вярвам, че ще мога да решавам съдбата на откритието си, че ще мога да предявявам авторските си права.

Маклоъм отпи глътка уиски и продължи оживено:

— След това направих решителна грешка, тъй като се бях откъснал от реалния свят. Понеже дотогава бяхме пътували само в миналото, един ден поисках да посетя и бъдещето. Нагласих машината на плюс триста години. Върнах се невредим от това първо пътешествие в бъдещето. За доказателство, че съм постигнал целта си, донесох със себе си един учебник по история. Представете си моята безгранична наивност — да донеса в съвременното си документ, който подробно описва бъдещото сгромолясване на старата система в световен мащаб с всичките произтичащи от това последствия: кървавите стълкновения, превратите, контрареволуциите, борбата за власт на големи, малки, леви и десни групировки, цялото ужасяващо време до стабилизацията през две хиляди шестдесет и девета година.

Преди всичко описанието на започналото след тази дата развитие на стария свят доведе със Едуард до истински шок. С трескава припряност, като че ли търсеше нещо, той препрочиташе отново и отново тази книга и всеки път разочаровано я захвърляше в ъгъла.

Един ден ми предложи да придобием големи богатства в някоя отдалечена епоха и с тях да се установим на спокойствие в осемнадесети или деветнадесети век. Колебаех се. Идеята му беше съблазнителна, още повече, защото знаех, че бъдещето ни готви тежки изпитания. Но какво щях да правя аз с моето откритие в деветнадесети век? Стана ми също така ясно, че такова начинание не може да бъде осъществено, без да се нарушат моралните и юридическите закони. Страхувах се от злоупотреба с моето откритие. Забрах на Брук за в бъдеще да гледа на машината на времето като на средство за придобиване на материални блага. Стигна се до спречкване. Брук се държа като истинско животно. Крещеше, заплашваше, плачеше,

молеше ме на колене да го спася. Опитах се да го убедя, че е по-добре да се подготви за бъдещето.

Известно време Брук се движеше наоколо с мрачно лице и се правеше, че не ме забелязва. Един ден ми направи ново предложение за обезпечаването на нашето бъдеще, защото вследствие на инфлацията и неговите средства се топяха бързо.

Идеята на Брук носеше изгода за всички, а освен това беше толкова проста и привлекателна, че се съгласих, без много-много да му мисля.

Брук поиска да направи от Глеймис Касъл луксозен хотел със специални атракции — в замъка щеше да витае истински призрак.

Доколкото беше по силите му, Брук познаваше машината на времето. В общи линии знаеше принципа ѝ на действие и нейните възможности. Беше осведомен относно канала на времето, който съставлява главната предпоставка за пътуването в миналото и бъдещето. Човек може да го напуска и да се връща в него според волята си. Пътуващият се придвижва през времето и пространството, защитен от мощни силови полета. При манипулирането с канала на времето може да настъпи един ефект, който нарекох капан на времето. Той настъпва много рядко и при това само когато се срещнат най-малко три времеравнини при точно определени условия. Управляващият кибернет е в състояние да контролира непрекъснато параметрите, които водят до него, и да предотвратява опасните положения. За да е в безопасност пътуващият във времето, не бива да се допуска каналът да се трансформира в капан, защото капанът на времето е един вид израждане на канала. Обаче капанът може да бъде предизвикан изкуствено и именно това стана причина за понататъшната ми зла участ.

— Капан на времето. Странно название. — Думата предизвика някаква асоциация у Рандайк. Той в същност не разбираше нищо, но започна да съчувствува на стареца. — Напомня за затворничество.

— Според вас капанът на времето ли е причина да достигнете до тази библейска възраст? — запита Люис.

— Вече казах — продължи Маклоъм, — в действителност съм на сто тридесет и девет години. Всеки ден живея по шест часа — четвъртинката от денонощието. През това време пълзя като муха под стъклен похлупак по стената на моя житейски конус на събитията.

Обаче преди да достигна края му, когато ще мога да изляза от изкуствено поддържаната комбинация време-пространство, бивам захвърлен обратно на дъното на капана и всичко започва отначало, само че — и в това се състои ужасният парадокс — двадесет и четири часа по-късно. Живея само между дванадесет и шест часа през нощта.

— Но вие все пак съществувате — каза недоверчиво Рандайк — и пиете уиски! Как тогава можете да твърдите, че сте дух?

— Никога не съм твърдял такова нещо.

— Значи мога да ви пипна? — Той протегна ръката си към него.

Старецът се дръпна назад.

— За бога, не ме докосвайте! Да не би да искате да ви изсъхне ръката? Моето поле на времето влияе така, че всичко, до което се докосна, за миг остарява. — Той вдигна едната си ръка. — Погледнете тук! — На страничната облегалка на люлеещия се стол се бе очертал като бяла сянка силуетът на ръката му. Маклоъм отпусна отново ръка. — Там, където се докосна до плата, той изкуствено остарява, избелява.

Приятелите огледаха със съчувствие излинялото му облекло.

— Всичко това звучи абсурдно — рече Рандайк. — Трагична приказка. На човек почти му се иска да може да ви повярва.

— Погледнете!

Маклоъм прокара дясната ръка през шията си, сякаш тя не съществуваше, хвана с лявата главата си и я задържа с две ръце пред тялото си.

— Този абсурд — проговори главата на Маклоъм — е възможен благодарение на капана на времето.

Беше направо призрачна гледка. Изглеждаше, че главата не е свързана с нищо за тялото. Въпреки че знаеха, че старецът разиграва номер, това не намаляваше ужаса, който изпитваха.

— Доктор Маклоъм — каза строго София, — нали ми обещахте да не ни плашите повече.

— Да, простете ми — промърмори главата.

Маклоъм вдигна ръце и постави главата отново на раменете си, при което не можа да се въздържи и подигравателно изхихика.

Въздъхнаха облекчено. Дори и Волмар бе пребледнял. Никой от приятелите не си спомняше да го е виждал някога така потресен.

Веселостта на Маклоъм прогони вцепенението. Волмар се огледа смутено наоколо си и каза:

— Разказвайте нататък, уважаеми докторе. Не ни остава много време. — Той хвърли бегъл поглед към часовника. — Вече минава пет.

Маклоъм се покашля и продължи:

— Брук и аз подготвихме добре атракцията. Моят партньор поръча да изготвят фалшифицирана хроника на замъка, според която духът трябваше да е резултат от извършеното преди хиляда години престъпление.

Акцията започна успешно. Само след няколко седмици хотелът се напълни с гости. Все още имаше достатъчно хора, които можеха да си позволят да платят, за да изпитат истински суеверен страх.

С моя дял от печалбата можех да задоволявам скромните си потребности. Повече и не исках. Но Брук...

Играехме на смени ролята на призрак. Една нощ аз, една нощ той. Понякога се включваха дори и жените ни. В тези случаи винаги бе много весело. Нашият призракен репертоар ни позволяваше да вършим какви ли не глупости. Неведнъж някой нервен гост стреля по нас, ножове пронизваха извънвременната ни плът, мечове ни съсичаха на късове.

Но каналът на времето ни предпазваше, нищо материално не можеше да пробие нашето силово поле, докато не излезехме от него, за да съществуваме реално. Това, което виждаха ужасените гости, бе само нашето появяване една хилядна от секундата преди или след като пристигахме в реалността. — Очевидно неразбиращите физиономии на слушателите му го забавляваха. Той се засмя.

— В Глеймис Касъл се случваха необикновени неща. Хора минаваха през стените, празни доспехи се разхождаха по коридорите през нощта и дори и най-щателни проверки не даваха никакъв резултат — нямаше двигател, нямаше устройство за дистанционно управление, нищо. Времето и без това си беше подходящо за суеверия.

— Това е измама — забеляза Люис.

— Моля ви да сметнете фаталното ми финансово положение за извинение. — С усмивка старецът помоли за прошка. — Освен това не бяха засегнати бедни хора.

— Нямаше ли някакъв честен начин за изкарване на прехраната? — Възмущението на Рандайк се отнасяше повече до безизходността на ситуацията, отколкото до фактическото положение на нещата.

— Как си представяте това? — В думите на Маклоъм се четеше горчивина. — Как можех да остана честен в едно общество, което живееше от измама? Оставаше ми само едно: честно да умра от глад! — Очите му гледаха втренчено; зъбите му се показаха като на животно, което се отбранява. — На вас такива конфликти са ви спестени. Вие вече не сте в състояние да ги разберете. Може би за съжаление — добави той тихо.

Маклоъм се съсредоточи, за да намери отново загубената нишка на разказа си:

— Бързо се разнесе славата на Глеймис Касъл, че в него живее истински призрак. Можехме да бъдем доволни от успеха. Обаче една нощ, когато аз бях на ред да витая, Брук ме вкара в капана. За него беше проста работа. Самият аз веднъж му обърнах внимание върху тази възможност. Той повиши основния потенциал над границата на стабилност и каналът се трансформира в капан. Бях затиснат от стъклената планина на времето. Вътре в конуса на събитията, който, пространствено погледнато, се простира върху близката склонност на замъка, мога да се движа свободно. От гледна точка на времето обаче аз съм навсякъде и никъде. Така станах жертва на собствения си гений.

— Вие сте жертва на един умопобъркан — рече Гонсалес. — Не мога да си представя, че нормален човек може да стори това.

Люис махна с ръка:

— Господи, ама че си наивен! Сякаш хората са ангели. — Устните му издаваха умора. — От петнадесет години работя в института и това ми беше предостатъчно, за да го разбера.

Рандайк се бе вторачил замислено в пода, после вдигна глава:

— Не бива да се държим така, сякаш не знаем за какво става дума. По всяка вероятност неговият случай е типичен за времето си... — Искаше да добави още нещо, обаче забеляза израза върху лицето на Люис и промени решението си. Замълча и отново потъна в размисъл.

— Вие изглеждате съкрушен, докторе — каза Волмар. — Съчувствувам ви. Простете за въпроса, но защо смятате, че се касае за съвършен капан? Никога ли не сте се опитвали да промените настройката на машината?

Светлите очи на Маклоъм гледаха хладно и спокойно, но на дъното им се таеше горчилка, сякаш след години слепота той за пръв път съзира собствената си грозота.

— Не мога да се преборя със съвършенството на моето откритие. Случи ли се да се трансформира канал, около съответния човек се образува защитно поле, защото в капана на времето той ще старее мигновено и ще се превърне в прах. Именно това защитно поле ми пречи да достигна до центъра на моя конус на събитията. А точно там се намира машината.

Замълчаха. Рандайк погледна София и веднага отмести погледа си встрани. Изразът на очите ѝ беше неопределен и той се запита защо. Сигурно беше във връзка със стареца. Отново я погледна и разбра, че е страх. Кимна ѝ. Напрежението изчезна от лицето ѝ. Рандайк изпита силно желание да я докосне.

— Какво стана с Брук? — поинтересува се Люис.

— Заедно със семейството си изчезна във времето, потъна някъде в някоя отдавна отминала епоха. Имаше късмет, иначе бих го убил. — Маклоъм захлупи лице в ръцете си. Споменът за първите часове, пълни с отчаяние и възмущение, го завладя отново. Неговите ръце изглеждаха твърде слаби, за да подкрепят главата му. Рядката коса бе паднала напред и покриваше кокалестите му пръсти.

Никой не се решаваше да наруши тишината. Погледите им се избягваха. Сконфузено се опитваха да скрият, че мъката и съчувствието им към трагедията на този човек са неизмерими. Почувстваха се като същества от друг свят.

Накрая Маклоъм се изправи. Разпери хилавите си ръце и се вгледа в безпомощните си длани като в нещо изключително ценно. На безименния пръст на дясната му ръка проблясваше меко тънка златна халка. Гонсалес му доля чашата. Той я изпи на един дъх. Когато продължи, гласът му отново бе ясен и уверен:

— Тогава ходех понякога при жена си — нощем, когато спеше. Не трябваше да знае, че съм още жив. От това щеше само да ѝ е по-тежко. Исках да ѝ го спестя. Наблюдавах я как остарява — четири пъти по-бързо от мене, как надеждата ѝ чезне. Децата пораснаха. Накрая всеки пое по своя път. Никога повече не чух нищо за моето семейство. Смятаха ме за безвъзвратно изгубен във времето.

— Къде е машината на времето? — Простотата на въпроса на Трьолс изведнъж накара останалите да се откажат от насъбралите се въпроси и мнения.

Старецът посочи към вратата, през която бе влязъл в стаята.

— Откъде черпи енергията си?

— От ядрения блок.

— По свръхпроводници?

Маклоъм кимна.

— Престани — прекъсна го Волмар. — За какво ти е това?

— Измъчваш го. Не забелязваш ли? — Рандайк смяташе въпросите на Трьолс за неподходящи, непринудеността му — за неуместна, въпреки че предполагаше, че зад тях се крие някаква необходимост.

Трьолс не му обърна внимание.

— Как може да се прекрати притокът на енергия?

Старецът изведнъж се оживи.

— Вие ме разбрахте. Нуждая се от някого, който да изключи машината на времето. — Погледът му се плъзна към София. За момент бе изпълнен с нежност. — Когато разказах историята си на вашата приятелка, и тя дойде до същата идея. Щеше да го стори веднага, но това би имало необратими последствия. Който го направи, трябва да има смелостта да понесе една необикновена отговорност.

Маклоъм се загледа в София. Тя не отбягна погледа му. Зад спокойствието на гласа ѝ трепкаше някаква приглушена нотка, която издаваше вълнението ѝ:

— Ще го сторя, не ме е страх. Само че тогава бях съвсем сама...

Погледът ѝ се спря на Рандайк.

Той се вцепени, а и следващите думи на стареца потвърдиха предположението му.

— Аз съм жив труп. Искам да сложа край на това абсурдно положение. Вече съм взел окончателно решение. — В думите му отново прозвуча онази ирония, която бе неразбираема за тях.

— Не бива да се шегувате с това — каза София с упрек.

— Той е циник — каза Люис. — Само е за хармоничния институт.

Старецът погледна София с обич.

— Не се сърдете на един стар човек за слабостите му, мое дете.

— Ами да! — възкликна Гонсалес. — Ние ще изключим машината на времето. Така ще можете да напуснете вашия капан. Ще се върнете в миналото и ще се грижите сам за себе си. Ще имате

възможността да обезвредите Брук. — Очите му заблестяха. — Това е вашето спасение.

Маклоъм го спря. Някаква особена веселост съпроводи жеста му.

— Човек не може да измами времето, приятелю.

— Но...

— Капанът на времето е перманентно лабилна система, която може да бъде поддържана само чрез подаване на голямо количество енергия. Сигурно сте виждали в планината онези огромни конусовидни каменни блокове с върха надолу, които се държат едва-едва за скалата. Най-малкото сътресение би ги прекатурило. В моя случай връзката е тънка като косъм. Разпадне ли се капанът на времето, прекъсва се и моето защитно поле. За невероятно кратко време ще премина в нова елипса на събитията. Дори ако капанът на времето би съществувал само една секунда, за да бъде захвърлен толкова назад в миналото, че ще достигна до съвременността в... извънредно печален вид. — Чрез усмивката си прикри някакъв друг израз. — И то в същия миг, в който ви напусна. Самият аз бих стиснал ръката си, ако скелетът ми се окаже в състояние да стори това. — Изглежда, тази представа го развесели.

Приглушеният му смях престана едва когато Люис забеляза с безизразен глас:

— Ако съм ви разбрал правилно, заплануваната от вас машинация, за чието провеждане се нуждаете от втори, жив човек, би довела до вашата мигновена смърт.

— Точно така, драги.

— Това би било убийство.

— Наречете го „избавление“.

— Не мога да се съглася с това. Разберете, мисля ви доброто.

— Именно за това ви моля.

— Безотговорно е от ваша страна да стоварвате някому такова морално бреме.

— Да не би отново да е нужен закон за закрила на свободата на личността? — попита иронично Маклоъм.

— Няма да го бъде. — Люис положи усилие да смекчи суровостта на думите си чрез състрадателен жест.

В очите на стареца се появи страх. Гласът му стана дрезгав.

— Спестете ми нови години на мъчения. Умолявам ви! От столетия търся човек, който да прояви достатъчно смелост и фантазия, за да проумее съдбата ми. А сега искате всичко да си остане така, както е било. Не ми причинявайте това!

— Не само законът ме кара да действувам по този начин — каза Люис. — Ние сме отговорни един за друг. Вашият проблем трябва да бъде разрешен от най-висша инстанция.

Старецът се изправи рязко.

— Какво искате? Това са принципни положения. — В думите му прозвучаха нотки на разочарование. — Аз съм от друга епоха. Никой закон на вашето общество не предвижда моя случай. Няма нужда да се позовавате на нищо, никой параграф няма да има нещо за или против това.

— Има неписани закони.

— Вечни — подхвърли подигравателно Маклоъм. — Не. — Той поклати енергично глава. — Вие мислите само за себе си. Трябват ви само две качества: съчувствие и свобода на действието. За мене всяко възражение е израз на малодушие. От четиристотин години съм изключен от всякакви човешки взаимоотношения. Можех само да се надявам, че човечеството ще отиде толкова напред, че да създаде онзи, който ще бъде свободен и така смел да приключи моята съдба според волята ми.

— Аз ще го направя. — София бе произнесла думите съвсем тихо, но поради пронизващата твърдост на гласа ѝ те достигнаха до всички.

— Гонсалес, и ти ли си съгласен? — Люис се вгледа в лицата на приятелите си.

Рандайк не можа да издържи повече на напрежението. Имаше чувството, че всеки момент ще се случи нещо непоправимо.

— Смятам, че така е по-добре! Никога не съм чувал за по-ужасна съдба. Би било нечовешко, да я продължим още. Съжалявам, Люис! Аз съм съгласен.

Люис се изправи решително. Вътрешната борба се бе изписала и върху лицето му.

Пъргаво, нещо, което никой не би предположил за този стокилограмов мъж, Волмар скочи от креслото си.

— Накъде?

— Ще уведомя зелените кибернети.

— Оставете го — каза старецът. — Той не може да излезе оттук. Люис отново се отпусна в креслото.

— А, да — подхвърли той, — забравих, че сме във вашата власт. Какъв недружелюбен жест спрямо хора, които искат да ви помогнат. — Той скръсти ръце върху корема си и затвори очи.

— Да вървим — каза Маклоъм на София. — Вече е шест без петнадесет. Ако не побързаме, ще трябва да чакам още един цял ден.

Той отвори вратата на съседното помещение и влезе там заедно със София. По нареждане на стареца Рандайк и Гонсалес се спряха на прага. Волмар стоеше зад тях и от време на време поглеждаше към Люис. Той обаче не помръдваше; дори от любопитство не си отвори очите.

Маклоъм тръгна към черната колона, която се издигаше в средата на помещението. Ненадейно тялото му бе обгърнато от синьозелено сияние. Ярки лъкатушни светкавици образуваха пулсиращо кълбо на около една педя разстояние пред гърдите му, разделяха се отново в кръгообразна,меняща цветовете си каскада, която се простираше като завеса в радиус от няколко метра около колоната.

Маклоъм не се смути от това. Отпусна се напред, но беше отхвърлен назад като от пружина. В ритъма на движенията му пулсираше и синьозелената светлина.

— Виждате ли? — Маклоъм се извърна. — По-нататък не мога. Отблъсква ме като топка за тенис. — Той тръгна към София, която бе останала назад. Светлината намаля и угасна.

Маклоъм посочи колоната, която на около метър от земята имаше плоско удебеление. Там се намиреше командното табло.

— Червената гъба там. Трябва само да я натиснете надолу, да я завъртите четвърт оборот надясно и да я оставите в това положение. Нужни са само няколко секунди, докато генераторът на силовото поле разтопи ядрото на машината. В съседното помещение ще сте в пълна безопасност. — Маклоъм имаше спокоен и съсредоточен вид. Той намигна на София. В ъгълчетата на устата му играеше лека усмивка.

— Мислено ви стискам ръцете. Не ми е дадено да изразя благодарността си по друг начин.

Рандайк и Гонсалес освободиха входа.

— Момент — извика Рандайк към стареца. — Гарантирате ли, че няма да ѝ се случи нищо лошо?

— Той ми обясни вече — отвърна София. — Шансът всичко да мине добре е деветдесет и девет към едно. Този един процент риск представлява възможността да завърши живота си като благородна дама в двореца на крал Дънкан, като мъдра прорицателка.

Рандайк се усмихна.

— Несигурни времена. Вземи и своя рицар със себе си!

Плътно един до друг, те се приближиха към опасната колона. На няколко пъти ръцете им се докоснаха. Те чувствуваха близостта си. Това бе всичко, което им бе нужно, за да могат да преодолеят ничията земя между Настояще, Минало и Бъдеще.

София сложи ръката си върху гъбата. Почувствува бръмченето и вибрирането на машината.

— Почакайте! — подвикна подире им Маклоъм. — Не искам да ви карам да събирате костите ми. Ще легна на леглото, за да умра, както се полага на един стар глупак.

На вратата той се обърна още веднъж. Гласът му бе тих:

— Сбогом, приятели. Желая на всички ви щастие. — Натъжен замълча за миг. — Забравете стареца, който беше твърде честолубив и твърде леконравен и се провали не само в своето време. Няма да ме има вече. Ще отнеса със себе си и своето злополучно откритие. — Той изчезна в съседна стая. Минута по-късно Трьолс, който стоеше зад Гонсалес до вратата, им кимна с глава.

Прекъсвачът изщрака.

Като стъпваха внимателно, за да не нарушат покоя на Маклоъм, те напуснаха помещението и се оттеглиха в коридора. Маклоъм бе притворил очи. Преди да се скрият зад бетонната стена, Рандайк и София хвърлиха към него последен поглед.

Миг след това зад зидовете проблесна ярка светлина. До ушите им достигна глух, подземен тътен. От вратата излезе облак дим.

Почакаха още малко, после нахълтаха в килията на Маклоъм.

На леглото сред пласт разпръснат пух лежеше един скелет. Дланите му бяха скръстени на гърдите. На безименния пръст на дясната му ръка меко блещукаше тънка, твърде хлабава златна халка.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.